

Med fullriggaren "Sörlandet" till Brest sommaren '92

av
Leif Eneberg

Så stod jag där på däck och tittade upp på de 30-35 meter höga masterna ombord på fullriggaren "Sörlandet". Det var nu det skulle ske. Vi skulle äntra riggen för första gången. Vårt vaktbefäl Hanna, en dansk pige runt 30 med en härligt sträv röst och outröttlig entusiasm, instruerade och manade på oss.

- "Glöm alla problem när du går till väders. Koncentrera dig bara på ditt nästa steg och handgrepp" .

Här gällde -en hand för fartyget och en för dig. Trots att "Sörlandet" låg för ankar i en lugn fjord utanför Kristiansand vid norska sydkusten, var detta första möte med riggen en nervpirrande upplevelse.

Under de följande två härliga veckorna som jag var ombord, utvecklades färdigheten i segelhantering på hög höjd avsevärt. Vi var ca 70 elever mellan 17 och 73 år som fick lära oss mycket om hur man hanterar och seglar en gammal fullriggare. De tre vaktlagen, som vi var uppdelade i, jobbade två pass om fyra timmar varje dygn. Utöver däcksvakt med segelhantering och utbildning i sjömanskap, fick vi stå till rors, vara utkik, gå brandvakt samt passa radio och frälsarkrans. Matlagning och andra byssaktiviteter fanns också med på schemat.

"Sörlandet" är en tremastad fullriggare på 559 registerton, byggd i Kristiansand 1927. Hon är 186 fot lång (216 med bogspröt) och 29 fot bred. Totala segelytan är ca 1.200 m², vilket kan ökas till ca 1.400 vid lämpliga vindar. Seglen hanteras och manövreras helt med handkraft (puuh..).

Hon har från början fungerat som skolfartyg till norska handelsflottan. Sedan 1981 ägs hon av en stiftelse som delvis med statligt och kommunalt stöd underhåller och driver henne vidare. Dagens elever kommer från många olika länder (vi var 9 nationaliteter på min resa). Den fasta besättningen ombord består av 19 personer.

Resan mot Brest i Frankrike påbörjades måndagen den 29 juni. Efter upp ankring i fjorden utanför Kristiansand med genomgång av bl.a. säkerhetsdetaljerna ombord, kom vi så iväg ut på havet. Vädet var lugnt. Med samtliga segel satta gjorde vi knappt 0,5 knop. Nåja, fram på tisdagskvällen visade gamla Nordsjön att hon kan få fart på en skuta: Vinden ökade till 6-7 m/s från NV och "Sörlandet" sköt fart - nästan 5 knop!! Röjlarna (de översta råseglen på respektive mast) beslogs innan jag gick till kojs vid midnatt. .

På morgonen väcktes jag av oväsandet i mässen. Sjön var grov och vinden ca 15 m/s från NO. Skeppet rullade kraftigt och en del kamrater mådde inte riktigt bra. Mässen, som i princip inrymde samtliga elever, var i oreda.

Förmiddagspasset på däck blev jobbigt med tunga segel och reducerat manskap. Och värre skulle det bli. På kvällen ökade vinden ytterligare så nu var vi tvungna att beslå även bramseglen (de näst översta seglen). Sjömanslivet började kännas i armar och ben.

Under torsdagen avtog vinden något och solen tittade fram. Manskapet blev åter fulltaligt. Samtliga segel sattes. Vilket härligt drag - 10m/s snett akter ifrån. Bästa tänkbara förhållande för en fullriggare.

På kvällen blev vi bordade av ett engelskt fartyg från Fishery Protection Squadron. Dom ville gärna komma ombord och ge skepparen en flaska rom. Trevliga killar. Undrar just hur den där speciella Royal Navy-romen smakar?

Nåja, eftersom det var torsdag fick vi enligt norsk sjötradition - ärtsoppa med fläsk samt rotmos och fårkött! Mycket och gott, vilket för övrigt all mat ombord.

Doverklipporna syntes dåligt i diset då vi på tredagsmorgonen gick in i Engelska kanalen. Skepparen lyckades pricka in tidvattenströmmen rätt så vi fick ett fartillskott på ca 3 knop genom sundet.

Livlig trafik och många intresserade fartygsbesättningar som hälsade glatt vid mötet med "Sörlandet". Passerade också igenom en svenskflaggad eskadertflotta på ca 15 segelbåtar av typ Maxi och H&R (inga Ballader?!) på väg mot SO.

Portsmouth angjordes på lördag middag. Vi fick ligga i den gamla örlogshamnen strax in till admiral Nelson' s flaggskepp, HMS Victory.

Helgen fördrevs med besök på de mycket intressanta marinmuseer som finns här. Ett och annat pubbesök hann jag också med.

Vi avgick från Portsmouth på måndag eftermiddag. Hängde med högvattnet ut kl.16.45. Satte alla segel i en härlig solnedgång strax söder om Isle of Wight. Havet låg åter öppet.

Natten var stjärnklar och svaga ljumma vindar förde oss västerut. Hundvakten (24.00-04.00), som jag hade blivit tilldelad denna vecka, kändes inte alls så tokig. Nya stjärnbilder samt flera knopar och andra reptrick blev nattens kunskapstillskott.

Under de följande dagarna gled vi med svaga vindar igenom Kanalen och passerade Lands End på onsdagskvällen. Därifrån gick vi SV ut i Atlanten ner mot Biscayabukten. Här möte vi en ökande SV-vind, som gav oss möjlighet att öva bidevindsegling och slagmanövrar.

Så värst bra seglar inte en fullriggare mot vinden. Med en kryssvinkel på drygt 70 grader och en dåligt trimmad besättning gick det knappast framåt. Fast roligt hade vi.

Då jag vaknade på fredagsförmiddagen efter ännu en fantastisk hundvakt, hade "Sörlandet" kurs mot NO och Brest. Med hjälp av lots och ett antal bogserbåtar lyckades vi på eftermiddagen ta oss in till kajen i Brest. Hela hamnområdet var fullt av fartyg och båtar av diverse slag och typer. Brest '92 hade just börjat. En båtfestival med mer än 1.500 flytetyg och 12.000 sailors från 20 länder. Vilken fest!

Men tyvärr min resa med "Sörlandet" var slut här. Två fantastiska veckor, ombord på en av de få fullriggare som fortfarande seglar omkring, var över. Härliga minnen och nya vänner finns dock kvar.

LEIF ENEBERG